

2020 årsrapport

RED BARNETS INDSATS

- mod seksuelle overgreb mod børn
- for tryk brug af sociale medier

Indholdsfortegnelse

Indledning	1
AnmeldDet	2
Forslag om grooming-paragraf	4
Unge med seksuelle tanker om børn	4
SletDet	5
SletDet i 2020-tal	5
Kommende undersøgelse	6
Safer Internet Centres (SIC)	6
Ungepanelet	7
Samarbejdspartnere	7
DeShame II	8
SikkerChat	9
Forældresite	9
DELT	11
SoMeDigMig dialogspil	12

Indledning

Denne årsrapport giver et indblik i Red Barnets indsatser for at bekæmpe seksuelle overgreb og krænkelse mod børn og unge i Danmark i 2020, samt i Red Barnets arbejde for at gøre det tryggere for børn og unge at være online og bruge de sociale medier.

Rapporten fokuserer særligt på de områder, hvor internettet og den digitale kommunikation spiller en rolle.

Årsrapporten viser, hvordan vi i Red Barnet anvender vores store ekspertise baseret på knap 20 års fokuseret arbejde med disse temaer. Vores viden formidles via hjemmesider, podcast, pjecer, foldere og artikler samt gennem samtaler med og oplæg for forældre, børn og fagpersoner. Årsrapporten viser også, hvordan vi bidrager med vores viden og ekspertise, når der skal tages politiske beslutninger om de emner, vi beskæftiger os med.

Red Barnets arbejde er baseret på faglig viden og forskning. Vi inddrager også viden, synspunkter og holdninger fra børn og unge, som vi har dialog med på skoler. Blandt andet ved at arrangere særlige fokusgrupper og gennem Ungepanelet. På den måde kan vi hele tiden relatere vores arbejde til de børn, vi kæmper for.

Red Barnets indsatser på det digitale område blev i 2020 støttet økonomisk af følgende fonde, ministerier, institutioner og råd:

Red Barnet har det fulde ansvar for denne publikation. Den Europæiske Union fralægger sig ethvert ansvar for brugen af oplysningerne i publikationen.

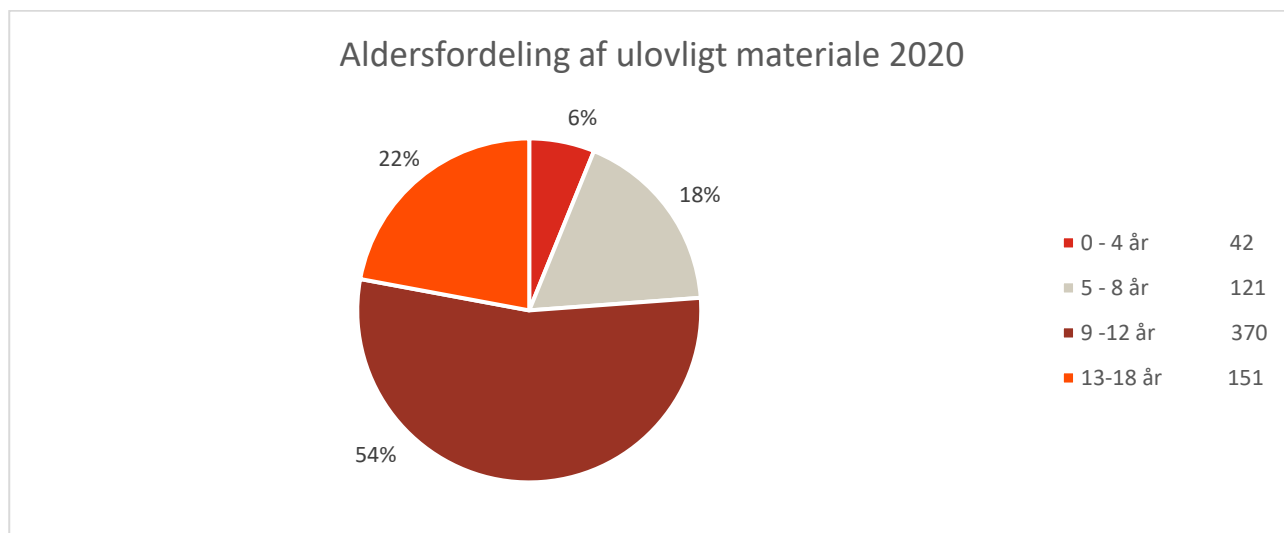
© Red Barnet 2021

AnmeldDet

I 2020 modtog AnmeldDet 3052 henvendelser, hvoraf knap 23 % handlede om ulovligt materiale. Det viser en stabil udvikling siden 2018, hvor også knap en fjerdedel af henvendelserne henviste til sider med ulovligt materiale.

Mens andelen af ulovligt materiale i henvendelserne de seneste år har været stort set uændret, er der sket en vekslen i antallet af årlige henvendelser. I 2017 modtog vi 1438 henvendelser, i 2018 2670 og i 2019 5253.

De 3052 henvendelser i 2020 er altså væsentligt færre end i 2019, men dog en fordobling i forhold til 2017.

Aldersfordelingen hos børn i det ulovlige materiale fordelt på alder i 2020:

Som for tidligere år er det værd at bemærke, at andelen af meget små førskolebørn er relativt høj (6 %). Vurderingen af alder på et barn sker ud fra et skøn, og hotlinens personale modtager undervisning i vurdering af alder i regi af Interpol og INHOPE.

Vi ser fortsat en tydelig tendens til, at mere og mere af det materiale, der bliver anmeldt, ikke ligger på hjemmesider, men på filservere, f.eks. Dropbox, Anonfiles eller tilsvarende. En stor del af materialet ligger også på chat- eller debatfora.

Samtidig ser vi i højere og højere grad, at film og billeder forsøges skjult, eller at indehavere af materialet forsøger at skjule, hvor computerserveren med materialet ligger. Der anvendes services såsom "cloudflare", som aktivt skjuler en hjemmeside eller en databases fysiske placering (på en server). Hvis serveren står i udlandet, vanskeliggør disse services vores arbejde med at anmelde materialet i det korrekte land.

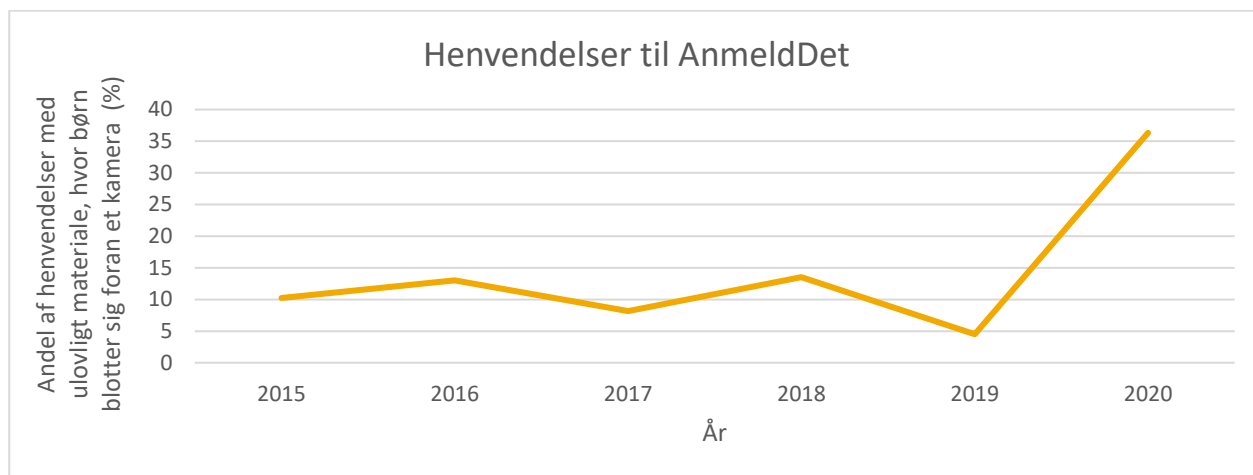
I 2020 er der sket en markant stigning i henvendelser, hvor børn tilsyneladende blottet sig foran et kamera. Der er tale om billed- eller videomateriale, hvor det fremstår som om, at barnet selv har

produceret materialet eller er vidende om kameraets tilstedeværelse. Det kan for eksempel være et barn, der tilsyneladende filmer sig selv på telefon eller tablet eller som optages på webcam. Det er tydeligt, at en del af materialet er produceret under coronakrisen, da personer i noget af materialet bærer de typiske lyseblå masker. Dog kan man ikke entydigt konkludere, at materialet er produceret under coronakrisen.

Det er en opmærksomhed fra analysemedarbejderne og Red Barnet, at en stor del af materialet må formodes at være blevet optaget som følge af en grooming-proces, tvang og/eller uden barnets viden. Selvom et barn eventuelt er klar over, at det blottes sig for eksempelvis et webkamera, er det ikke det ensbetydende med, at barnet ved, at det optages. I 2021 har AnmeldDet særligt fokus på henvendelser, der indeholder materiale, hvor barnet tilsyneladende blottes sig.

Det skal bemærkes, at ikke alt materiale, hvor børn blottes sig, er ulovligt under dansk lovgivning. Et billede af et barn, der klæder sig af for at gå i bad eller på toilet, vil eksempelvis i udgangspunktet være lovligt. I nedenstående graf er kun medtaget ulovligt materiale, der er indberettet til AnmeldDet.

I 2019 var andelen af ulovligt materiale, hvor børn blottes sig foran et kamera, 5 %. I 2020 er andelen 36 %.

Henvendelser til AnmeldDet. Grafen viser andelen af henvendelser med ulovligt materiale, hvor børn blottes sig foran et kamera fra 2015 til 2020 (i procent).

**ER DU STØDT PÅ
SEKSUELT OVERGREBSMATERIALE
MED BØRN PÅ NETTET?**

ANMELD

Alle anmeldelser behandles 100 % anonymt

Forslag om grooming-paragraf

I slutningen af 2020 præsenterede Red Barnet en række forslag til ændringer af straffeloven i et politisk udspil. Baggrunden for udspillet er en række sager, der i løbet af de senere år har vist, at børn, der har været udsat for seksuelle overgreb, ikke beskyttes godt nok af straffeloven.

Et af udspillets centrale forslag er at indføre en selvstændig grooming-paragraf, der kriminaliserer handlingen, hvor en gerningsmand – ofte over internettet – manipulerer og vinder et barns tillid for siden at misbruge den til at begå overgreb på barnet. Red Barnet opfordrer med udspillet også til, at aldersgrænsen for voldtægt hæves fra den nuværende grænse på 12 år til 15 år, så det automatisk regnes for et overgreb, hvis en person over 18 år har seksuelt samkvem med et barn under 15 år.

Endelig indeholder udspillet et forslag om at efteruddanne landets dommere. For Red Barnet er det tydeligt, at der ikke blot er brug for ændringer i straffeloven, men også for initiativer, der kan give personer i retsvæsnen en bedre forståelse af grooming og af det arbejde, der udføres i børnehusene.

Unge med seksuelle tanker om børn

Red Barnet har i 2020 bygget et site til unge mennesker med seksuelle tanker om børn. Sitet indeholder information og vejledning til, hvordan man kan få hjælp til sine tanker, og hvordan man kan få hjælp til at leve et godt liv uden at skade sig selv eller andre.

Sitet udgøres af to primære elementer. For det første en selvhjælpstest, hvor unge kan blive afklaret om, hvorvidt deres tanker er bekymrende – hvorefter de guides til den bedste hjælp i form af relevante artikler, videoer og links. For det andet en stor vidensbank, hvor unge kan blive klogere på, hvordan de undlader at handle på deres tanker, og hvordan de bedst kan tale med nogen om dem.

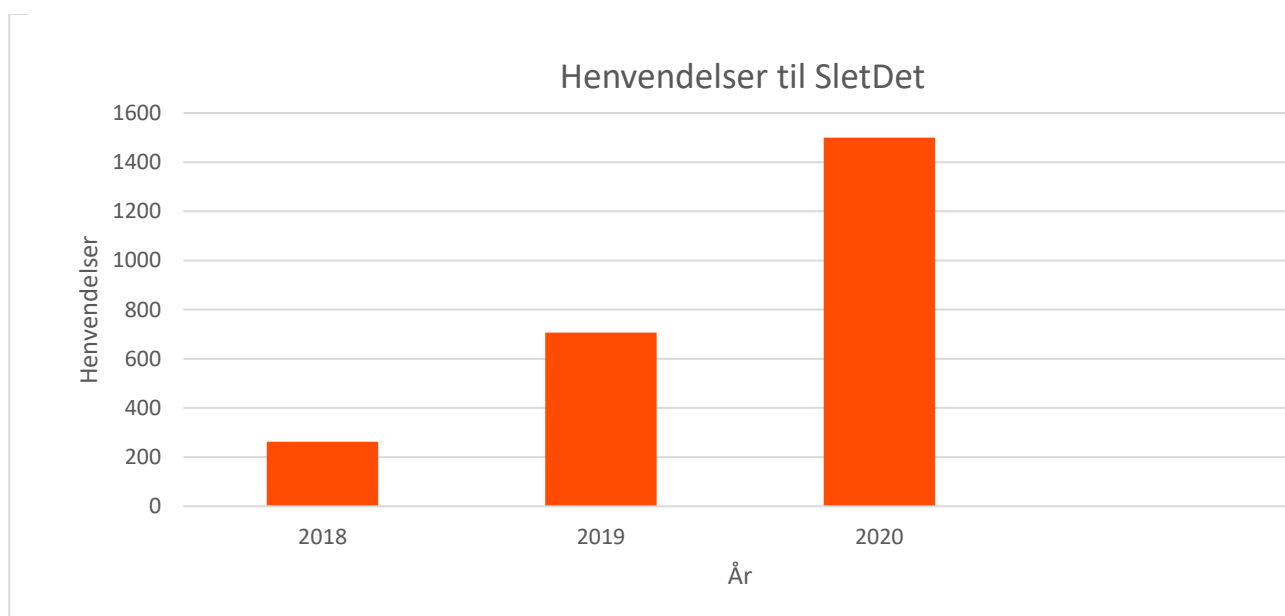
Oplysningssitet forventes klar til lancering medio 2021. Det udarbejdes af Red Barnet i samarbejde med Sexologisk Klinik, Janus Centeret, Center for Seksuelle Overgreb, Børnehusene og Rigspolitiet.

SletDet

SletDet er Danmarks eneste professionelle rådgivning, som er specialiseret i at rådgive børn og unge, der har oplevet ubehagelige ting på nettet. Rådgivningen varetages af fagpersoner med psykolog- og socialfaglig baggrund, som er specialiserede inden for ungdom, sociale medier, grooming og digitale sexkrænkelser.

I 2020 udvidede SletDet rådgivningen åbningstiden fra tre til fire rådgivningsdage, heraf én aftenrådgivning. Teamet af rådgivere er blevet større, og indsatsen overfor digitale krænkelser er blevet yderligere aktualiseret af corona-nedlukningen, som formegentlig har betydet, at flere børn og unge har siddet mere alene foran skærmen.

SletDet i 2020-tal

I 2020 modtog SletDet rådgivningen i alt 1319 henvendelser fra børn, unge, forældre eller fagpersoner på tværs af vores rådgivningsplatforme (brevkasse, telefon, chat og chatbot). Heraf var 513 personlige rådgivninger via brevkasse, telefon eller chat.

Næsten 57 % af henvendelserne med personlig rådgivning kom i 2020 direkte fra børn eller unge, som selv har oplevet digitale krænkelser. Resten fra forældre, fagpersoner, andre voksne, andre børn/unge.

Den primære anledning til at tage kontakt til SletDet er et behov for hjælp i forbindelse med en digital sexkrænkelse. Det gælder knap 31 % af de brugere, som kontaktede SletDet og fik personlig rådgivning i 2020. Brugere søger også rådgivning om andre tematikker - eksempelvis digital mobning (9 %), grooming (3 %), bekymring for, at en krænkelse vil finde sted (11 %), tekniske udfordringer/r spørgsmål til regler på sociale medier - herunder ønsker om at få slettet profiler på diverse platforme (17 %).

I 28 % af sagerne, som brugere ønsker rådgivning til, er den, som sagen handler om, 13 år eller yngre. I 42 % af sagerne er den krænkede mellem 14 og 17 år. De øvrige henvendelser omhandler individer, der er 18 år eller over på henvendelsestidspunktet (men som i en del tilfælde var under 18 år, da krænkelsen fandt sted).

Næsten 52% af henvendelserne handler om piger, mens en femtedel handler om drenge. For resten af henvendelserne er kønnet ukendt eller ikke entydigt.

Kommende undersøgelse

I efteråret 2020 udarbejdede Red Barnet en spørgeramme til en spørgeskemaundersøgelse, som vil blive foretaget i løbet af 2021.

Spørgeskemaundersøgelsen bliver nationalt repræsentativ for børn og unge i målgruppen 9-17 år. Den har primært til formål at belyse børnenes onlineaktiviteter, deres erfaringer med digitale krænkelse, samt hvordan de har håndteret disse oplevelser.

Undersøgelsen vil blandt andet skelne mellem, om børnene selv har været udsat for noget ubehageligt på nettet, og/eller om de har været med til at udsætte andre for krænkelse etc. Den vil også differentiere mellem, om det er en voksen eller et barn, som har begået digitale krænkelse.

Undersøgelsen udføres i samarbejde med Rambøll.

Safer Internet Centres (SIC)

Siden 2004 har Danmark haft et center for Sikkert Internet under EU-programmet 'Safer Internet'. Indsatsen er en del af en fælles europæisk strategi under overskriften 'Better Internet for Kids' og medfinansieres af EU. Arbejdet udføres under EU-programmet 'Connecting Europe Facility' med Safer Internet-centre i 30 lande i Europa. Formålet med strategien er at styrke en mere sikker og ansvarlig brug af internettet og nye onlineteknologier - særligt for børn og unge - samt at bekæmpe ulovligt og uønsket indhold hos slutbrugeren.

I Danmark samarbejder Red Barnet i regi af Safer Internet Centres med Medierådet for Børn og Unge og Center for Digital Pædagogik.

Red Barnets aktiviteter på hjemmesiden redbarnet.dk/sikkerchat, som også er beskrevet i denne årsrapport, er ikke medfinansieret af EU, men koordineres med aktiviteterne i Safer Internet Centre.

Sikker Internet dag 2020

Sikker Internet Dag er et fælles projekt for Safer Internet Centrene i Europa. Sikker Internet Dag 2020 blev i Danmark markeret med et fokus på billed- og videomanipulation på nettet – mellem virkelighed og fake. Dagen koordineres i Danmark af Medierådet for Børn og Unge, og Red Barnet bidrog i 2020 til viden og råd om børns og unges sikre færden på Internettet og i online-gaming.

Ungepanelet

SIC-Ungepanelet har i 2020 arbejdet med børns og unges digitale liv. De har holdt oplæg på læringsfestivalen om billedmanipulation og medvirket i interviews om unges online liv under corona-nedlukningen. Endvidere bidrog ungepanelet med et indlæg på Sundhedsstyrelsens konference 'Et sundhedsperspektiv på 0-15årige børn og unges digitale liv'. I efteråret tog ungepanelet hul på arbejdet med det tidligere ungepanels anbefalinger. Temaet for de nye anbefalinger er 'fællesskab og ansvar i unges digitale liv'. Som et led i udbredelsen af anbefalingerne har ungepanelet produceret en kampagnefilm målrettet både unge, forældre og fagfolk, ligesom de har skrevet et debatindlæg, der skal indgå i et undervisningsmateriale til udskoling.

Samarbejdspartnere

Digitalt Ansvar (DIGA)

I 2020 har der været meget aktivitet i foreningen Digitalt Ansvar. Selvom meget af verden har været lukket ned, gælder det samme bestemt ikke internettet. Et særligt fokus har været regulering af de sociale medier. En række sager har med skræmmende tydelighed vist, at de sociale medier ikke kan regulere sig selv. Derfor kom Digitalt Ansvar med analysen 'Lovgivning af de sociale medier': <https://digitaltansvar.dk/wp-content/uploads/2020/11/Analyse-november-2020-komprimeret.pdf>. Heri refereres blandt andet til erfaringerne fra Tyskland, hvor regler forpligter sociale medier til at fjerne åbenlyst ulovligt indhold inden for 24 timer, fra de sociale medier bliver bekendt med det.

Medierådet for Børn og Unge

Medierådet for Børn og Unge har blandt andet til formål at informere forældre og lærere om børns og unges brug af internet og mobil. Videnscenteret er ansvarligt for at drive kampagner og koordinere samt fremme samarbejdet på nationalt plan mellem relevante aktører. Red Barnet samarbejder blandt andet med Medierådet i regi af Safer Internet Centrets, der er beskrevet ovenfor i denne rapport.

Center for digital pædagogik (CFDP)

Center for digital pædagogik (CFDP) driver blandt andet rådgivningssitet Cyberhus.dk. Her yder rådgiverne onlinerådgivning til børn og forældre via chat, debat og brevkasser om internetrelaterede problemstillinger. Red Barnet samarbejder blandt andet med CFDP i regi af Safer Internet Centrets.

National Cyber Crime Center (NC3)

AnmeldDet samarbejder med politiets digitale Cyber Crime Center NC3 om den danske blokeringsordning og om anmeldelser om ulovligt materiale på danske servere. Hotlinens medarbejdere har møde med NC3 et par gange om året.

Forskningsnetværket mod overgreb mod børn

Red Barnet har i mange år været aktiv deltager i Forskningsnetværket mod overgreb mod børn. Netværket har i lang tid afholdt en konference ved Hindsgavl Slot. 2020-konferencen måtte imidlertid droppes på grund af covid-19, og næste konference forventes at blive afholdt i 2022. I 2021 har netværket samarbejdet om en antologi, der har samlet nyeste viden om beskyttelse af børn mod seksuelle overgreb. Antologien forventes at udkomme ultimo 2021. I netværket indgår flere af Red Barnets samarbejdspartnere, herunder JanusCentret, Sexologisk Klinik på Rigshospitalet, Rigspolitiet og flere dygtige forskere fra landets universiteter.

DeShame II

Siden 2017 har Red Barnet i et samarbejde mellem Childnet (UK), Kek Vonal (Ungarn) og UCLan (UK), arbejdet med projektet DeShame, som har fokus på digitale sexkrænkelser blandt unge. Som en del af projektet blev der i 2019 udgivet et undervisningsmateriale til udskolingen, et undervisningsmateriale til politiuddannelsen og en håndbog til skoler. Feedback fra dette materiale viste et klart behov for og ønske om et tilsvarende materiale og en forebyggende indsats til en yngre aldersgruppe.

Red Barnet videreudviklede med partnerne derfor i 2020 undervisningsmaterialet 'Bare en joke?' med fokus på digitale krænkelser blandt 9-12-årige. Undervisningsmaterialet og supplerende vejledning har til formål at give undervisere relevant baggrundsviden og handlekompetencer, så de kan understøtte diskussioner og refleksioner om problematisk og grænseoverskridende adfærd på digitale platforme med 9-12-årige elever. Det er et emne, som kan virke overvældende eller tabuiseret for nogle elever at tale om. Derfor indeholder vejledningen blandt andet gode råd til, hvordan lærere kan gennemføre undervisning om digitale krænkelser på en tryk, positiv og alderssvarende måde. Netop grundet den tidlige og forebyggende indsats, har Red Barnet også udviklet oplysningsmateriale henvendt forældre, således vi sikrer synergi mellem dét, der undervises i på skolen, og de samtaler, der finder sted derhjemme.

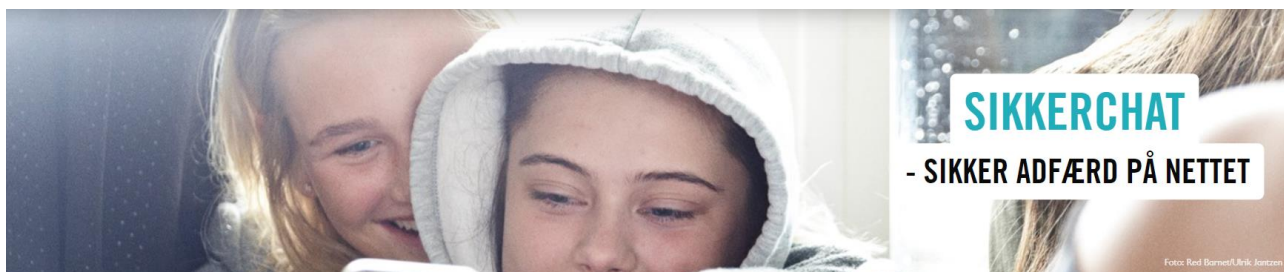
Læs mere om deSHAME II på: <https://redbarnet.dk/skole/sikkerchat-sikker-adfaerd-paa-nettet/deshame-2-bare-en-joke/>

SikkerChat

Red Barnet har siden 2001 samarbejdet med Det Kriminalpræventive Råd om at formidle viden om børns online liv gennem portalen 'SikkerChat'. Siden 2018 har videreudviklingen af Sikkerchat været støttet af en større bevilling fra Trygfonden. I tråd med udviklingen af Red Barnets skolesite er Sikkerchat blevet integreret som del af vores samlede tematiske fokus på børn og unges digitale liv. Materialerne henvender sig til lærere og pædagoger, og vi dedikerer særligt tid i 2021 til at få opdateret information og undervisningsforløb med aktuelle temaer.

Læs mere på <https://redbarnet.dk/skole/sikkerchat-sikker-adfaerd-paa-nettet/>.

Forældresite

Forældre en særlig vigtig målgruppe, når det kommer til dialog om og udvikling af børn og unges online liv. De er typisk børnenes primære omsorgspersoner og spiller derfor en central rolle i at understøtte børn og unges sikre digitale færden.

Vores erfaringer viser dog, at det kan være en stor udfordring for forældre at have en åben dialog om med deres børn om det digitale liv, og at de mangler viden, kompetencer og konkrete handleplaner for at kunne understøtte, at deres børn færdes sikkert online. Børn og unges brug af digital teknologi er i konstant forandring, og det kan være svært at følge med og forstå deres medievaner og -forbrug. Dette udgør en hindring for, at forældrene kan støtte, hjælpe og beskytte børn og unge på den digitale arena på en måde, som opleves aktuel og relevant af børnene. Mange børn og unge søger da heller ikke hjælp hos deres forældre eller andre voksne, hvis de bliver udsat for digital mobning, krænkelse eller overgreb, blandt andet på grund af mekanismer relateret til selvbebrejelse, usikkerhed, pinlighed, angst for hævn og frygt for de voksnes reaktion.

Red Barnet har derfor udviklet et forældresite på vores hjemmeside, som samler materialer, viden og gode råd til forældre. Forældresitetet er pendanten til vores skolesite, som er målrettet fagpersoner og undervisere. Forældresitetet er i sin nuværende udgave et forsøg på at samle forskellige materialer og andet indhold, der i tidernes løb er blevet produceret, og som er særligt henvendt til forældre.

Forældresitetet skal fremover drage nytte af - og kobles til - Red Barnets eksisterende kanaler (for eksempel SletDet) og henvise til den viden og rådgivning, som tilbydes til forældre. Forældresitetet skal ligeledes kobles til SoMeDigMig-appen, så vi sikrer, at der skabes et holistisk forældreunivers. Gennem vidensformidling, søgefunktion og dialogværktøj giver vi forældrene en samlet indgang til at styrke deres viden og handlekompetencer, så de kan understøtte, at deres børn færdes trygt og sikkert online.

Læs mere på <https://redbarnet.dk/foraelldre/>

DELT

'DELT – en bog til unge om digitale sexkrænkelser' er skrevet af journalist og forfatter, Milla Mølgaard, som har arbejdet med emnet igennem flere år. Målgruppen for bogen er unge i alderen 14-17 år, og bogen er skrevet i et læsevenligt sprog i øjenhøjde med de unge læsere. Bogen præsenterer cases fortalt af unge, der er blevet krænket, og unge, der har krænket. Desuden giver en række fagpersoner deres perspektiv på digitale krænkelser blandt unge og på konsekvenserne for både individet og fællesskabet. I bogen kan man også læse om, hvad loven siger om digitale sexkrænkelser, og få oplysninger om, hvad man kan gøre, hvis man oplever krænkelser. Hvert kapitel afsluttes med refleksionsspørgsmål, som lægger op til dialog i klassen.

Bogen er en del af projektet 'DELT', som handler om at forebygge og reducere digitale sexkrænkelser blandt unge ved at styrke deres sociale-digitale kompetencer og informere deres måde at omgås intimt billedmateriale på nettet.

Foruden bogen udmøntes projektet også gennem et gratis undervisningsmateriale til udkolingen og gennem dagskurser for lærere, SSP-konsulenter mv. Kurserne blev afviklet i vinteren 2020 og havde til formål at ruste fagpersonerne til at kunne undervise, støtte og rådgive unge i god og sikker digital adfærd. Kurset blev afviklet fire forskellige steder i landet med identisk program.

Projektet er blevet til i et samarbejde mellem Medierådet for Børn og Unge, Red Barnet og Center for Digital Pædagogik, og der er ydet økonomisk støtte fra TrygFonden, Det Kriminalpræventive Råd samt Connecting Europe Facility. Det faglige indhold af kurset er udarbejdet i samarbejde med SSP Samrådets fagudvalg for digital dannelse.

SoMeDigMig dialogspil

I 2020 lancerede Red Barnet 'SoMeDigMig', der er en app og et dialogspil til alle forældre, som gerne vil forstå deres børns digitale liv bedre. Vi ved, at mange forældre gerne vil tale med deres børn om deres liv på digitale medier. Omvendt føler mange forældre sig usikre på og i tvivl om, hvad de skal gøre, fordi børnenes digitale liv foregår i en 'hemmelig' og lukket verden, som de ikke kender eller måske forstår.

SoMeDigMig er en app, der skal inspirere forældre og børn til at have gode samtaler om børnenes digitale verden. Forhåbentligt kan det betyde, at samtaler om børnenes digitale liv bliver en naturlig del af hverdagen. Appen har mere end 400 udfordringer, dilemmaer, sjove og alvorlige spørgsmål, som forældre og børn på skift skal svare på. De handler om alt fra sociale medier og spil til regler, memes, selfies og emojis.

Læs mere på <https://redbarnet.dk/foraeldre/somedigmig/>

